

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străintătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE: — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Din cauza sf. sărbători de Joi „M. Mucenic George” numărul procsim va apăre Sâmbăta în 25 Aprilie v.

Aiud, 18/30 Aprilie, 1887.

Ministrul de iustitie al Ungariei, domnul Teofil Fábiny a ordonat, ca pe teritoriul fie-cărui tribunal să se înființeze câte o societate cu scopul de a se ajutara prinsonierii eliberați din institutele de corecțiune. Societăți de natura aceasta au existat până acum numai în Brașov, — cât ține Transilvania — ele însă prin ordinațiunea cea mai noaă sunt obligătoare pentru teritoriul fie-cărui tribunal. Salutară și binefacătoare va fi această instituțiune în consecințele sale, și dela un bărbat cum e actualul ministru de justitie al Ungariei, era de așteptat, că o să și întindă privirile sale și în direcțiunea aceasta.

A existat până acum un prejudeț față de prinsonieri și încă un prejudeț greșit.

Oamenii din afară vedeau în institutele de corecțiune oameni păcătoși, oameni periculoși societății omenesci, oameni, cari ar fi mai bine să nu vadă lumina soarelui. Greșită este această părere a laicilor și neînțelegerea este presupunerea, ca și când în institutele de corecțiune s'ar găsi numai drozdiiile societății, numai oameni, cari conturbă liniștea celorlalți cetățeni pacnici, de amenință averea și viața deopotrivă. Mi-a fost dată ca în praca mea de spiritual, să me conving de contrariul și să găsesc în institutul de corecțiune oameni, pe cari nu reuțarea lor, ci adeseori steaua nefericită a întemplerii i-a adus până aci.

Mi-a fost apoi dată să ved și un alt soi de oameni, cari neînvednicii de instrucție, neînvednicii de iubirea de mamă și de familie, neincetățeniți cu sântele principii ale religiunii, ci numai după nume membri ai comunei bisericesci, după ce au fost încetățeniți aici cu aceste cunoscințe, au devenit oameni blândi, laborioși și cu temere de Dumnezeu, oameni, cari pășind în viață, așii pot să devină exemple de virtute și de moravuri bune și că ei nu numai că nu vor mai deveni recidivi, ci din contră se vor feri de toate isvoarele răului, cum sunt: birtul, gâlcevia și societățile rele.

Am găsit și oameni născuți din pat nelegiuit, de a căror nascere mama lor nu s'a bucurat, tata de ei nu a voit să știe, ci mai mult s'a rușinat de ei, ca de un făt al nelegiurii și aceste momente au fost decizițoare pentru fiiturul om.

Societatea, ea, nu a făcut chiar nimic sau foarte puțin pentru acești fii, cari s'au născut între împrejurări de tot anormale și împrejurările acestea trebuie să fie foarte atenuante chiar și când el devine un criminalist, ear societatea nu e în drept a-i respinge dela sinul seu.

Deci omul nu e născut din fire rău, el a devenit rău prin împrejurări și la aceasta poartă și societatea vina în măsură egală cu el însuși. Prea puține exemple de oameni am găsit, cari încungiuând munca, dedați beției și patimelor s'au pus pe meseria cea rușinoasă a furtului, dar pentru acești puțini societatea nu e în drept a respinge pe un om, ale cărui motive înzădar le vei căuta, că de ce a devenit criminalist, ci trebuie să privești lucrul ca un fapt împlinit. Până a nu trece la obiectul, despre care voi să tracterz mai larg cu o altă ocaziune, fie-mi permis să susțin, că în mâna mamei este pusă inima copilului ei și dacă ea nu s'a nisuit să cultivate aceasta mică grădinuță, nu a plantat în ea virtuțile, nu o a udat destul de des, nu o a plivit de buruene — ea, mama poartă în mare parte vina, dacă nu se poate bucura și desfăta de fiul ei.

Căldura dela sinul mamei este părghia, care conduce pe om și-l învață să inbească pe Ddeu și pe oameni, și dacă această căldură a fost înlocuită cu răceala, omul a crescut fără iubire, fără alipire cătră părinți, neascultătoriu, nevorbitoriu și retras, t ot atatea însușiri, cari mai târziu degenerază, și ca ri nu mai pot fi suprimate.

Sustin, că oamenii au devenit răi prin creșterea, ce li s'a dat de acasă, și că societatea, în cazul acesta biserica și școala nu au fost puse pe acele baze, ca să îndrepte răul acuirat, ci ea s'a mărginit la unele funcțiuni mecanice, neafând cheia aceea, care duce la inima omului, cheia iubirei de semenii sei, și a stimei reciproce.

Mai vine și confusiunea, ce există în conceptul de drept a distinge între al meu și al teu, un concept, care la oameni pe un grad mai jos de cultură dă cele mai multe anse la întreprinderi nechipsuite.

După ce a-și fi specificat în scurt și încât permit cadrele unui diar aceste momente decizițoare în viața criminalistului, urmează să-mi dau seamă, dacă acești oameni, cari pentru o călcare a ordinei sociale sunt ei atât de lăpădat, încât după ce au venit la caminul familiar, oamenii să se ferească de ei ca de o lepră, sau doar tocmai societatea este quasi obligată a-i primi și a le oferi mijloacele de traiu, ca să prindă rost și să devină cetățeni muncitori și onorabili.

Cunosc mulți prinsonieri, cari din câștigul lor de di după meseria, ce o lucră în institut, trimit bani acasă, ca să poată trăi soția și copii lor, trimt pentru aceștia vestiminte, îndrumă soția să-și trimită pruncii la școală, tot atâtea lucruri, din cari trebuie să conchidă omul, că deși inima acestor oameni este o inimă bună, curată și cu cele mai bune intențiuni pentru ai sei.

Mulți din ei, — cei de sub 30 ani nu părăsesc institutul, fără de a învăța a ceti și a scrie, și mai mult, dacă li s'ar concede doar, toți bănișori iar da pe cărți de cetit, și mărturisesc, că eu nu-i pot birui chiar cu cărțile mele, ca se le îndestulec gustul de lectură în zilele de Dumineci și de sărbători.

Sunt acești oameni așa de răi, așa de lăpădat, ca după ce au părăsit acest loc de jale pentru ei, se li se mai reamintesc trecutul, sau doar ei trebuie tocmai încurajați a merge mai departe pe căile cele bune, a cerceta biserica, a se ocupa în Dumineci și sărbători cu lectură, a se împărtași cu sântele taine, tot lucruri creștinesci, cari pe omul laic îl duc la credința a fi imposibile, dar aceasta este purul adevăr.

Acest soi de oameni trebuie ajutați și meseria învățată în institut, dacă o continuă și o pot continua, societatea își va avea nedisputabil merit de a-i fi mântuit. Aici zace pondul ordinațiunii ministrului de justitie și de aceea nu pot ca să nu apelez la românii de carte, ca să sprijinească această întreprindere umanitară, cu atât mai vortos, cu cât mulți indiviđi, nu răi, ci nefericiți, sunt de neamul nostru, se înțeleg având în vedere marea majoritate a locuitorilor români.

Să intrăm deci ca membrii ai acestor reuniuni, să nu lăsam oameni muncitori, părinți de familie ca după ce au prestat timpul pedepsei să umble goli, zdrențuroși, să le dăm lucru, mijloc de traiu și ajutoriu, ca așa ceace nu a făcut societatea la timpul seu, școala și biserica, când erau chemate să o facă, să o facem după ce devin liberi, înzestrați cu cunoscință și aplicări bune, părăsiți de măravurile rele și curății de multe defecte, cari le-au adus cu sine în institute.

Ear până sunt în institute, să nu lăsam ca soția să umble cășind copii lor lipsiți și batjocoriți de ceialalți copii, ai căror părinți deși liberi, dar poate sunt mulți mai răi ca prinsonierii, și prin aceasta vom da dovadă nu numai de creșcini buni, ci de oameni cu vederi limpeđi și cu inimă pentru nenorociți.

Fie ca aceste cuvinte să nu resune în pustie!

Nicolau Ivan,
spiritual la penitenciarul regiu din Aiud.

Revista politică.

În parlamentul austriac s'a discutat asupra cestiunii vamale cu Germania și cu Italia. Ministrul de comerciu marchisul de Bacquehem a vorbit, față

de relațiunile comerciale cu Germania, foarte rezervat, constatând numai, că cu finea anului acestuia, espiră terminul convențiunei vamale cu imperiul german; încât priveșce pe Italia, ministrul e de părere, ca convențiunea vamală să nu se peară din vedere și oamenii să cugete serios asupra lucrului, începând a intra în pertractări. Față de aceste declarații, și în special față de Germania foile vieneze sunt foarte nemulțamite și nelinistite, neputându-și da seamă: dacă relațiunile cu Germania nu mai sunt tot așa de amicabile, ca mai nainte, sau doară alt-ceva e cauza, de ministrul de comerciu nu dă nici o însemnătate pertractărilor convențiionale cu Germania, căci și Germania și Austria au lipsă a-și garanta relațiunile amicabile politice într'un grad mare și prin convențiunea vamală.

După cum vestesco o depeșă din Paris, împăratul Wilhelm a subscris în 29 Aprilie n. ordinațiunea, în urma căreia Schnaebale a fost eliberat. Astfel s'a linistit situațiunea politică, care părea a fi foarte serioasă între Franția și Germania și s'a dumerit lumea, ce a stat agitată mai bine de 10 zile, din acest incident. După cum anunță „Național Zeitung” scrisorile lui Gautsch, prin cari a fost invitat Schnaebale d'a lua parte la o consulare oficială au servit de temeiul regimului german, pentru de a elibera pe comisariul frances, căci aceste scrisori se considera de motivul incidentului.

În zilele din urmă se vorbeșce mult eară și despre demisiunea lui Giers, căci panslavismul ar fi câștigat pre țarul pe partea sa și foile germane se ocupă mult cu cestiunea: cine va fi următorul lui Giers. Ele dic: în adevăr ministrul Giers e factor însemnat pentru menținerea păcei, pacea nu i periclitată din nici o parte, și astfel Giers n'are lipsă de a face politică de rășboiu. De vreme ce însă Rusia ia o politică agresivă față de puterile din Vest, Giers va trebui să se retragă, și de sigur că în scaunul lui va urma contele Paul Schuvalow, unica persoană mai aptă d'a putea conduce în împregiurările de acum portofoliul de externe și care e tot odată și amic al lui Bismarck.

Sinodul arhidiecezan.

Sedința a V-a, ținută la 16/28 Aprilie.

(Urmare.)

Presidiul înainte de toate observă, că interpelantele se vede, că n'a avut pacință să aștepte referalele comisunilor asupra rapoartelor consistoriale, când poate se va face, sau nu se va face lumină și asupra acestui obiect, — cu toate acestea este gata a-i respunde și acum:

La p. 1 din interpelațiune Presidiul observă: că interpelantele în interpelațiunea sa produce cifre concrete despre ajutoarele, care ar fi fost de a se distribui, ceea ce dovedesco, că d-sa și a luat informațiunile dela loc sigur, unde este cunoscut în detaiu starea lucrului, ar fi putut dar ca tot din acel isvor bun, de unde și-a cules aceste date speciale, să afle și aceea, dacă ajutoarele votate s'au espedat sau nu s'au espedat, și astfel i recomandă, ca tot pe aceasta cale să-și întregască informațiunile;

Încât pentru consistoriu, dacă acesta are scire oficială sau nu despre votarea acestor ajutoare, presidiul trebuie să-l observe, că n'are autorisare a face aici declarațiuni în nmele consistoriului;

la p. 2. Presidiul declară: că nu este convins și nici nu vede acele urmări triste, ce și le închipuesce interpelantele, și în aceasta privință și are vederile sale individuale, și încă așa crede, că corecte, cu ce se înțeleg — că nu voescă să dică, că starea lucrului e în regulă, ci din contră regrăta, că încă nu s'a putut satisfacere cererilor pentru ajutoare;

la p. 3. Presidiul observă, că în ce priveșce cauzele trăgării, încă în sedința de eri, provocat de alt incident a declarat, că sunt trei obiecte, cari în starea, în care se află astăzi, pe presidiul îl superă

și cari nici de cum nu se pot subtrage dela atențiunea sinodului și între cari este și acesta, a indicat în general și cauza, ce-i face mari greutăți în situațiunea actuală a gremiului consistorial, ear speciale descoperiri, declară și de astădată, că încă nu află de lipsă a face; încât însă pentru mijloacele, ce ar fi întreprins ca ajutoarele să se expedize stante sesiune, declară, că presidiul n'a întreprins nimic în privința aceasta și nu se află în pozițiune de a putea promite aceasta;

la p. 4. Presidiul declară, că speciale dispozițiuni n'are să facă în punctul acesta, ci va convoca comisiunea, când va fi timp pentru ea, dând preferință totdeauna afacerilor consistoriale. Ce privește garanța, că trăgători să nu mai obvină, presidiul declară: că altă garanță nu-i poate da nici în acest obiect nici într'altul, decât conștiința de chemarea sa, căreia a căutat și până acum se satisfacă conștiinței;

la p. 5. Presidiul observă, că lasă se și o espluce interpelantele ca și ori-cine altul, după cum i va conveni mai bine.

După acest răspuns al presidiului, interpelantele într-o pleiadă lungă dar fără de nici un necs logic, aruncând și îndreapta și în stânga, fără de a-și mai putea da seamă, că din informațiunile primite, cari sunt a se spune publice și cari sunt a se retăce, încât situațiunea devenise neplăcută chiar și pentru domni, cari au aflat de bine a-l folosi spre acest scop. Continuă mai departe a insinua la adresa protopresbiterilor cele mai grave imputări de neglijență și slăbiciune, și uitându-și cu totul, că se află în o adunare de caracter bisericesc, într'un ton agitat, cu expresiuni neconvincioase, neparlamentare atacă personal pe unii și pe alții — încât mai mulți deputați dimpreună cu presidiul îl provocau la ordine, ear cei cari au cugetat, că le face un bun serviciu, desaprobu prin semne de indignare. În fine cu concludisiunile sale ajunge, a constata, că astăzi stăm mai rău decât pe timpul, când nu aveam cap bisericesc și se declară cu răspunsul dat de presidiul nemulțumit.*)

Mai mulți deputați voiesc ca să reflecteze interpelantului în cesiune personală, ear alții să-i rectifice aserțele false; presidiul i roagă însă, ca luând în considerare, că se perde timpul înzădar prin astfel de animosități se abstea dela cuvânt, cu atât mai virtos, că poate i va mulțami reflecșiunile, ce este silit se i-le facă presidiul interpelantului.

Presidiul din tonul, ce la purtat interpelantele în reflecșiunile sale constată, că intențiunile interpelantului n'au fost să reguleze, ci cu totul altele, de acea nu se află îndemnat a-i răspunde la toate insinuațiunile.

Constată, că în răspunsul dat la interpelețiunea n'a dia, că interpelantele ar fi fost îndemnat de alții a o face aceasta; dacă însă el se escusă, negând ceea ce nimine n'a afirmat: aceasta impregiurare dă însemnătate caracteristică rolului seu

Mulțamesc în fine pentru complimentul, ce îl face sinodului, consistoriului și întregului nostru organism constituțional, când afirmă, că astăzi stăm cu afacerile noastre bisericesci mai rău, decât pe timpul când, biserica era lipsită de arhieru.

Deputatul Petru Truța face următoarea propunere: Sinodul să ia la cunoștință răspunsul presidiului, desaproband tot odată verdictul deputatului A. Nicoară, ce privește în general starea actuală a bisericeii

Se primesc.
Deputatul A. Nicoară, luându-și însă tot din interpelețiune, face următoarea propunere:

"Toate actele privitoare la ajutoarele votate de comisiunea administrativă Șaguna-ene să transpun unei anchete exmisse din sinul sinodului, carea să fie însăși înșărnată a face imediată expedițiune a cererilor resolve la anii 1884, 1885 și 1886 asigura la cassa archidieceșană precum și cu propuneri concrete, cari ar fi să curme asemeni trăgători stricăcioase pentru biserica și școala."

Se predă comisiunei organizătoare.
La ordinea zilei se pune referada comisiunei finanțiare.

Raportorul aceleia R. Patîța referază:

a) asupra raportului consistoriului archidieceșan, prin care se cere îndemnisare pentru suma de 2000 fl. solvită pe anii 1881 și 1884 ca contribuire la susținerea organismului metropolitan.

La propunerea comisiunei:

Se dă consistoriului îndemnisarea cerută;
b) asupra raportului consistoriului archidieceșan, prin care cere încuviințarea sumei de 1000 fl. solvită pe anul 1885 ca contribuire la susținerea organismului metropolitan.

* Cine e curios a sci cu prinsul vorbirei dlui deputat A. Nicoară în tot estensul ei, — completată cu unele adăuse, ce nu le-a accentuat în sinod; și cu emendarea unor neesactități și expresiuni nepotrivite cu demnitatea sinodului, — o pot citi în Nr. 88 al foaiei „Tribuna”, carea declară, că însuși dl Nicoară i-a trimis acea vorbire. Red.

La propunerea comisiunei:

Se încuviințează solvirea sumei de 1000 fl. în contul fondului general administrativ ca credit supletoriu la bugetul anului 1887;

c) asupra raportului consistoriului archidieceșan, prin care se cere a se face proviziune în bugetul archidieceșei pe anul 1888, pentru acoperirea sumei de contribuire la susținerea organismului metropolitan pe anii 1886, 1887 și 1888 câte 800 fl. la an

La propunerea comisiunei:
Se votează suma cerută și la compunerea bugetului se va lua în considerare.

d) asupra raportului consistoriului archidieceșan, prin care se cere relacșarea pretensiunii fondului seminarial de 9 fl. 10 cr. la debitorul br. Réceșey Ádám; și pretensiunea fondului Francisc-Iosefin la debitorul Kenderessy Zsigmond în suma de 507 fl.

Comisiunea propune: că nefind evident din acte, dacă debitorii au fost provocați a solvi aceste sume, consistoriul să facă pașii de lipsă pentru încassarea acestor sume, eventual să raporteze despre starea lucrului pe sesiunea viitoare, având totodată a raporta, dacă banii încassați de fostul fiscal dela Kenderessy în suma de 400 fl. au intrat la fond.

Dând deputații I de Predă ca fiscal consistorial și E. Brote ca ases. cons. lămuriri despre starea lucrului, precum și dep. I. Rațiu.

Sinodul decide: relacșarea acestor pretensiuni ca neincassabile, însărcinându-se totodată consistoriul să raporteze la sesiunea viitoare, dacă suma de 400 fl. dela Kenderessy a intrat la fondul Francisc-Iosefin.

e) asupra raportului consistoriului archidieceșan referitoriu la imprumutul de 10,000 fl. al gimnasiului din Brașov, comisiunea propune: că în considerarea stărei bugetare a gimnasiului interesele de 6% după capitalul imprumutat și nesoluite până la finea anului 1886 să se relacșeze.

La propunerea dep. P. Cosma, se decide: că actual se redă comisiunii, ca cu considerarea la buget să vină cu propuneri detaiate în aceasta privință;

f) asupra raportului consistoriului archidieceșan în privința relacșării pretensiunii fondului de 30 de mii, de 328 fl. interese contra contului Bethlen Gábor, comisiunea propune: că fiind deja obligațiunile estradate debitorului prin fostul fiscal Dr. I. Borcia și de oare ce în privința încassării acestei sume s'a comis mai multe greșeli din partea nimitului fiscal, sinodul se abate dela această pretensiune, se îndrumă însă consistoriul, ca să facă pașii necesari de desdaunare contra ereșilor fostului fiscal Dr. I. Borcia.

Deputatul Dr. Ilarion Pușcariu spriginit și de deputatul P. Cosma, arătând, că aceasta procedere ar da însă la un proces, care poate că în cele din urmă tot nu ar duce la scopul dorit, susține propunerea consistoriului

Se primesc relacșarea sumei de 328 fl.

g) Asupra raportului consistorial, prin care se substern rațiociniile fondurilor archidieceșane pe a. 1886, comisiunea propune: a se primi de basă la desbateră specială. — Se primesc.

Deputatul R. Crainic propune, ca pe viitor raportul despre rațiociniile fondurilor archidieceșane să se tipărească și să se distribue între deputații sinodali

Se primesc.
Dep. Ioan cav. de Pușcariu propune, că acest raport pentru însemnătatea lui să se acleudă la protocol.

Se primesc.
Ședința se încheie la 1 1/2 oare d. m. și ședința proxima se anunță pe mâne la 9 oare a m. La ordinea zilei se vor pune rapoartele comisiunilor.

Ședința a VI-a ținută la 17/29 Aprilie.

Ședința se deschide la 9 3/4 oare a m.

Se cetește protocolul ședinții premergătoare și se autentice.

Se prezentează:
rugarea mai multor parochieni din Herman, pentru delăturarea alesului de preot Ales. Dogariu.

Se predă comisiunei petiționare.

La ordinea zilei se pune referada comisiunei finanțiare.

Raportorul aceleia, Rubin Patîța, continuă cu raportarea asupra raportului consistorial, prin care se substern rațiociniul fondurilor și fundațiilor archidieceșane pe anul 1886.

Cetindu-se acest raport și intrând sinodul în desbateră specială a raportului, partea, în care se arată starea fondurilor preste tot cu finea anului 1886, arătându-se la toate fondurile un crescământ afară de fondul seminarial, la propunerea comisiunei: se ia spre știință, cu aceea, ca în inventariul fondului seminarial, să se înducă și fundațiunea „Cristurian” a cărei venite încă ocu între perceptele fondului, dar în inventariu nu sunt înduse realități apartinătoare la această fundațiune.

Referitoriu la fondul seminarial comisiunea observă, că ajutoriul anual de 1000 fl. dela stat, nu s'a ridicat pe 2 ani, adecă pe anul 1884 și 1885, ear ajutoriul de pe anul 1886 se află încă în deposit la cassa archidieceșană, pentru aceea comisiunea propune: consistoriul archidieceșan se îndrumă a face la locul competent pașii de lipsă pentru eliberarea sumei neridicate și asigurarea ajutoriului anual de 1000 fl. și pe venitoriu, ear suma, ce se află în deposit, fără amânare să se transpună la destinațiunea sa.

Presidiul în aceasta privință află de lipsă a da deslușirile următoare: acest ajutoriu totdeauna se asema din partea guvernului, fără de a fi guvernul recercat din partea consistoriului, cu ocașiunea, însă când împărțirea ajutoriului de stat s'a subtras de sub competența consistoriului, acest ajutoriu s'a perdut din evidență și la guvern și la consistoriu, ear când s'a făcut recercarea la guvern pentru asigurarea acestui ajutoriu pe anul 1886, consistoriul a amintit în reprezentațiunea sa și despre aceste restanțe, dar guvernul la aceasta parte din reprezentațiune, când a făcut assignare pentru ajutoriu pe anul 1886 nu face nici o amintire, are însă asigurarea dela locurile competente, că vom fi rebonificați în această privință pe altă cale.

Cu privire la partea din raport, unde se notifică, vinderea a 52,500 fl. bonuri rurale transilvane și cumpărarea de scrisuri fonciare în valoare de 53,700 fl. comisiunea propune: a se aproba conversiunea realităților, fiind în mod evident în folosul fondurilor efectuată.

Presidiul pe scurt arată rentabilitatea acestor convertiri, și asigură, că s'a făcut cu toate posibilele precauțiuni așa, că încât prevederile omenesci se pot estinde — periclu pentru asigurarea averii fondurilor nu poate fi.

Dep. I. cav. de Pușcariu, e de părere, că o sumă prea mare, să nu se investească în hârtii de valoare, ci mai bine în moșii, care investiri sunt cele mai sigure.

Dep. E. Brote espune, că scrisurile fonciare sunt cumpărate dela instituttele cele mai solide din Ungaria, și sunt cu mult mai sigure decât chiar hârțiile de stat, dar totodată și mai rentabile.

Dep. V. Dămian, provocându-se la dispozițiunea stat. org. susține, că spre atari convertiri, se recere autorisarea sinodului, și crede, că în cazul de față e vorba de îndemnisarea acestor operațiuni.

Sinodul primesc propunerea comisiunei finanțiare.

Partea din raportul consistoriului, referitoare la sporirea averii bisericesci prin cumperarea de realități ca porțiuni canonice pentru unele parochii mai sărace, despre scărirea imprumuturilor, despre numărul proceselor și starea, în care se află aceste procese.

Comisiunea propune: a se lua spre știință.

Se primesc.
Ce se atinge de partea din raportul consistorial despre superergatele făcute în anul 1886 în suma de 16,800 fl. 5 1/2 cr. fiind motivate, comisiunea propune: a se lua acest punct din raport spre știință și pe basa motivelor indicate se încuviințează aceste superergate.

Se primesc.

Referitoriu la punctul din raportul consistorial, unde se face compararea perceptelor și erogatelor cu privire la buget, se constată, că la toate fondurile se află un prisos, afară de fondul seminarial și de fondul tipografiei, unde se află, că erogatele sunt mai mari de cât perceptele; la fondul seminarial această diferință provine din impregiurare accentuată mai sus, și comisiunea propune: a se lua acest punct până aci, spre știință, ear încât pentru fondul tipografiei face următoarea propunere:

„Constatăndu-se cumcă comisiunea administrativă a tipografiei archidieceșane în anul espirat nu a ținut nici o ședință și cumcă ajutoarele votate vedelur preotese nu s'au împărțit și că remunerările membrilor din comisiune, cu excepțiunea secretarului, cu toate acestea totuși s'a solvit, comisiunea propune ca acele remunerări să se restituie fondului, ear pe viitoriu până când comisiunea nu va funcționa regulat și ajutoarele votate vedelur preotese nu vor fi împărțite, să se sisteze solvirea acelor remunerări.

În considerarea deficitului la „Tel. Rom.” se îndrumă consistoriul a da nou ordin singuratecelor parochii de a prenura acest jurnal pe spelele respectivelor comune bisericesci.

În fine având în vedere, că în rațiociniul tipografiei din cauze până acum nesciute, nu s'a putut induce și face evidente pretensiunile tipografiei, și în considerarea cumcă pentru încassarea acelor fiscalul comisiunei nu a făcut nici un paș, să se îndrumeze nimitul fiscal, ca sub răspunderea lui personală să inacionez restanțele provenite din vinderea de cărți și prenumerațiunea la „Telegraful Român,” ear consistoriul archidieceșan se însărci-

nează a-și achita datoria sa la fondul tipografiei, precum și a depune documentul despre cauziunea „Telegrafului Român” la casa epitropiei între valorile fondului tipografiei.

Presidiul observă, că aceste propuneri, în mod evident sunt drastice și nepracticabile, și comisiunea făcea bine, dacă raportul asupra acestui obiect l'facea într'una cu raportul, ce are comisiunea finanțiară a-l face în aceasta cestiune conform unui conclud de mai înainte.

Dep. Dr. Ilarion Pușcariu, apărind përerile presiului face propunerea: ca acest obiect să se i-a dela ordinea zilei decamdată, și să se refereze de odată cu raportul comisiunei finanțiare, ce-l are a face asupra celorlalte obiecte ale tipografiei.

Se primesce.

Cu privire la fundațiunea „Șaguna” comisiunea finanțiară face următoarea propunere:

„Constatându-se, că ajutoarele votate din această fundațiune în bugetele anilor 1884, 1885, 1886 nu sunt estradate, ci figurează ca superplus în suma totală de 18,818 fl. 25 cr. și în considerare, că ajutoarele sunt votate din partea comisiunei administrative a fundațiunei, dar expedițiunea este din cauze nemotivate nefăcută — se dispună Veneratul sinod, ca eliberarea ajutoarelor votate să se facă sub durata sesiunei prezente, ear încât s-ar mai constata și pe viitoriu atari iregularități se va trage la răspundere întreaga comisiune a fundațiunei, dënșa fiind responsabilă pentru nepunerea în lucrare a voinții fundatorului.

Totodată observându-se, că la distribuiri de până acum unele ținuturi ale archidiecesei sunt mai preferite, se îndrumă comisiunea administrativă a fundațiunei, că la împărțirea ajutoarelor să fie cu privire la toate ținuturile din archidieceasă și să ni suiască într'acolo, să se formeze în singuraticile protopresbiterate unele centre provădute cu scoale corăspunătoare și parohii bine dotate.”

În urma acestei propuneri, presiul observă, că comisiunea și-a trecut competiția, reflectând în la acest obiect, care după natura lui aparține altei comisiuni, ce se poate aduce în legătură fie cu raportul senatului bisericesc, fie cu cel scolar și cu ori care altul, și constată din partea comisiunei un esces de zel în această privință; cu toate acestea pe presiul nimic nu-l supera să se tracteze acest obiect și la acest loc, constată însă, că aceste propuneri sunt de tot drastice, și nu înțelege, că ce se intenționează prin atari propuneri, pentru că asigură pe Ven. sinod, că prin o atare procedere scopul dorit nu se poate ajunge. Presiul a declarat dela început, că se vor regula și aceste 2 fundațiuni, numai răgaz să fie.

Deputatul I. Hannia, provocându-se la conclusele sinodale referitoare la fundațiunea „Șaguna”, doresce a scîi, dacă vine în aceasta privință vre un raport separat.

Presiul declară, că consistoriul a întreprins pașii de lipsă în această afacere, și lucrul e în curegere, dar nefiind cestiunea terminată, în aceasta sesiune nu se poate presenta raport din partea consistoriului, asigură însă pe dl deputat, că cestiunea nu e perdută din evidență.

Raportorul comisiunei R. Pațița, susține, că propunerile nici de cum nu sunt drastice și întrun ton cam iritat se provoacă la unele declarații ale presiului făcute pe cale privată, dându-le și acestora un înțeles, care presiul nu la putut avea în vedere.

În urma reflecșiunilor făcute de dl deputat R. Pațița, presiul constată, că se intenționează a abusa și de paciința și de poziția presiului; dela începutul sesiunei a afirmat, că trei obiecte sunt, cari-l supără, că încă nu s'a regulat definitiv, dar a asigurat pe Ven. sinod, că va căuta, ca și aceste obiecte să-și afle rezolvirea finală și să se pună în curs regulat; acum din toate părțile se aruncă frase bombastice, căutându-se numai ce nu e făcut încă și nici unul nu reflectează la cele ce s'au făcut și sunt în ordine, ca și când totul ar depinde numai dela aceasta cestiune, declară totodată, că mai departe se va abținé a da ori ce deslușiri referitoriu la aceste obiecte de atată predilecțiune pentru unii dñi deputați, și lasă în voia liberă a Ven. sinod, să decidă, ce va afla consult.

Deputatul Stefan Iosif, luând cuvântul, observă, că într'adevăr nu poate să consimtă cu o astfel de procedură din partea unor dñi deputați, și de asta convingere crede, că sunt toți acei deputați sinodali, cari au în vedere, și voesc numai binele bisericeii; au ajuns însă lucrul astăzi acolo, de se vorbesce despre împărțirea acestor ajutoare și în cercurile cele mai de jos ale poporului, dënșul nu poate consimți cu propunerile comisiunei își ia voe însă a ruga pe Escel. Sa, ca să bine-voiască a aduce în îndeplinire cât se poate mai curând aceasta afacere.

Presiul declară din nou, că reul va trebui să se delature cu ori ce preț, aplicând toate mijloacele necesare, ori ce jertfe și lupte, ce va avea să întimpline, la a-cesta însă, se recere timp.

Dep. I. de Preda, observă, că dënșul încă consimte întrun toate cu declarațiile Escel. Sale, și recunoaște, că prin provocarea de conflicte nu se pot deslega cestiuni de o importanță atât de însemnată, se vede deci îndemnat a face următoarea propunere:

„Comisiunea administrativă a fundațiunei Șaguna se îndrumă, ca în termen de 30 zile dela terminarea sesiunei prezente, să ducă îndeplinire conclusele aduse în privința ajutoarelor votate din fundațiune; mai departe se îndrumă, ca despre ducerea îndeplinire să facă raport la consistoriu ear în viitoriu în fie-care an să aștearnă prin consistoriu raport general despre activitatea sa desvoltată în decursul aceluia an.”

Punându-se la vot aceasta propunere, Se primesce.

Prin acestea fiind eschauriat acest raport consistorial, comisiunea propune: Sinodul să aproabe rațiociniile prezentate, și consistoriului archidieceșan i se dă absolutoriu pentru administrarea fondurilor, fundațiilor și depositelor archidieceșane.

Se primesce.

Tot comisiunea finanțiară prin raportorul R. Pațița raportează asupra raportului consistorial referitoriu la fundațiunea „Andronic”, constatând la această fundațiune un progres îmbucurătoriu, și că la distribuirea ajutoarelor din această fundațiune s'au luat în dreaptă considerare toate ținuturile archidieceșei, ceea ce se recomandă și pe viitoriu, drept aceea comisiunea propune: a se lua spre sciință acest raport, îndrumându-se consistoriul, ca actual judecătoresc despre depunerea sumei de 17,000 fl. la receptoratul de aici drept ca asigurare pentru taca erarială de transcriere după acest fond, să se depună la casa epitropiei între hârțile de valoare.

De asemenea comisiunea finanțiară referază prin raportorul R. Pațița asupra raportului consistorial referitoriu la adaptările edificiului seminarial și urcarea tacei anuale de internat dela 60 fl. la 100 fl. comisiunea face următoarea propunere:

Întreprinderea lucrărilor de adaptare și reparare la edificiul seminarului „Andreian” se aproabă; ear pentru acoperirea speler de 12,155 fl. 37 cr. împrunate cu aceasta lucrare se incuviințează folosirea sumelor votate în bugetul fondului seminarial pe anul 1886 și 1887 sub titlul cota pentru amortisarea împrumutului la zidirea noului seminarium de 7500 și 4350 fl.

Totodată începând cu anul scolarului 1887/8 se urcă taca anuală de internat pentru elevii seminariali la suma de 100 fl. înlocuindu-se în § 22 din regulamentul pentru seminarul teologic pedagogic suma de 60 fl. cu suma de 100 fl.

Deputatul Vasiliu Dămian, accentuând starea cea miseră a poporului nostru în ceea ce privește urcarea tacei seminariale face propunerea: ca taca seminarială să rămână și în viitoriu 60 fl.

Deputatul E. Brote, reflectându-i deputatului Vas. Dămian, recunoaște și dënșul tot așa de bine împregiurările sinistre, în cari trăește poporul nostru, dar dl dep. Dăm. se provoacă numai la o parte a cestiunei, adică la sentimentalism, și ignorează cu totul partea finanțiară, l'roagă dară ca în aceasta privință să documenteze, dacă e posibil, ca fondul seminarial să poată suporta și mai departe aceasta sarcină, observă totodată, că și pe lângă taca anuală de 100 fl. mai rămâne o sumă considerabilă în sarcina fondului, căci abia și poate inchipu o prevedere mai ieftină ca aceasta, când pentru 34 cr. la di elevul pe lângă instrucțiune primesce dejun, prânz, cină, quartir, încălțit și lumină, în odăi bune, curate și sanătose.

Presiul încă recunoaște greutățile vieții de astăzi preste tot, și-ar dori foarte tare, ca să se poată provédé elevii nostri seminariali chiar fără de nici o tacă, dar aceasta ori-și-cine o poate vedé, că e imposibil, și urcarea aceasta a tacei e dictată de necesitate imperativă, — în căva ne poate servi spre a nu ve face prea mari temeri, și împrējurarea, că la alte institute și chiar în celelalte diecese aceasta tacă e și mai mare.

Raportorul R. Pațița reflectează dlui deputat V. Dămian, că eșind elevii seminariali în viața practică, nici unul numai reflectează la beneficiile avute în seminarium, și nu se mai cugetă a fi recunoscători față de biserică, ci fiesce care caută a-și asigura în mod cât se poate mai rentabil numai interesele sale, de aci provine, că în cele mai multe casuri li vedem, aplicându-se pe cariere cu totul streine de biserică.

Punându-se la vot propunerile aceste, — se primesce propunerea comisiunei finanțiare.

În legătură cu acest conclud comisiunea organizătoare prin raportul seu Iosif Pușcariu, raportând asupra părții din raportul general al consistoriului archidieceșan plenariu, referitoare la edificarea noului seminarium, remasă până acum în suspensio, face următoarea propunere: Consistoriul se îndrumă, a nu lăsa din vedere punerea în lucrare a concluselor sinodale Nr. 52 din anul 1885 și Nr. 122 din anul 1886, privitoare la zidirea noului seminarium.

Fiind timpul înaintat, sesiunea se încheie la 9 oare a m. anunțându-se cea proximă pe mâine la 9 oare a m. La ordinea zilei se vor pune rapoartele comisiunilor.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Caransebes, 16/28 April, 1887. Dle Redactor! Încă Sămbătă seara, dar mai ales Duminică dimineața au sosit multime mare de oaspeți din părțile mai apropiate și mai îndepărtate ale dieceșei. Din archidieceasă au sosit încă Sămbătă seara deputațiunea dela Brasov. Duminică dimineața au sosit și din România mai mulți cunoscuți și rudeni de ai Prea Sântiei Sale precum: Măiorescu, Laurian, deputatul Nica, directorul gimnasului din Giurgiu, Droc Barciann, și alții. În aceasta zi la 8 oare dimineața membrii comitetului în frunte cu musica orașenească și urmat de trei coruri: al Caransebesului, Bușor și Bocșa-română (aceste două au sosit Sămbătă seara) merseră la gară spre împinținirea corurilor și oaspeților. La sosire corurile fură salutate prin Ioan Bartolomeiu, cântând fie care cor cântarea de salutare.

În numele corurilor sosite a răspuns președintele corului din Lugoj, avocatul Titu Hateg. Timpul era noros și picura puțin. Conductul corurilor în oraș a fost impresionant. Toată lumea era adenc mișcată și tot orașul Caransebes era în picioare.

Costumul pitoresc și deosebit al membrilor corurilor de țerani și fețele lor roșcate de soarele primăvăratic și pline de viață, produceau un aspect dintre cele mai minunate.

La liturghie au oficiat protopresbiterul Filaret Musta, asistat de protopresbiterii: A. Ioanovici prot. Jebelului, I. Popovici, prot. Verșetului, F. Adam prot. Jamului și A. Ghidui, prot. Oraviei. Membrii sinodului au luat parte în corpare. După liturghie s'a deschis sinodul diecesan; sesiunea ședințelor însă s'a suspendat până Mercuri.

În timpul liturghiei corurile intrunite au ținut o probă generală în curtea institutului teologic.

La vecernie ear au oficiat mai mulți protopresbiteri. Cântările rituale la utrenie le au executat preoți, ear la liturghie corul vocal al institutului condus de dirigintele Grigorie Bărsăanu.

La 7 1/2 seara au pornit dela institutul teologic conductul de facle prin strada principală spre reședința episcopoească. Aci se oprî, întonând entusiaste strigăte de: „Se trăiască” înaltul iubilant.

După ce au luat fiecare cor pozițiune se întoapă de toate corurile mai întâi imnul ocașional compus de Czegka. După acesta a urmat cuventarea de felicitare rostită de deputatul sinodal Stefan Velovan în numele poporului dieceșei Caransebesului: (veđi mai jos). Au urmat apoi imnul festiv de Zacharia Boiu, musica compusă de G. Dimă, care a fost executată de corurile intrunite, avend de dirigiți pe Artistii N. Popovici și I. Czegka. După aceasta a răspuns înaltul iubilant și s'a cântat, ear imnul lui Czegka de corurile intrunite.

Imnul lui Czegka simplu în compoziție, dar melodios, a fost cântat cu o precisiune admirabilă. Cuvântarea rostită de deputatul St. Velovan a fost scurtă însă de cuprins simbuos. Tot așa au fost și răspunsul Prea Sântiei Sale al înaltului iubilant. După acesta a curs conductul în sunetul muzicii câteva strade mai însemnate, care erau foarte frumos iluminate și ajungend în piața mare din jos de cruce au aprins un foc foarte mare din restul a lor 300 de torțe, ear lămpionele vre o 200 s'au adus la institutul teologic.

Conductul a fost peste tot foarte impresionant. Locuitorii din loc au contribuit în mod însemnat la imponșarea conductului prin illuminația și înfrumșetarea caselor. În casa diecesană a fost și un frumos transparent, pe care se vedea o frumoasă cunună de lauri, o coroană, sceptrul și crucea, apoi inițialele Ioan Popasu cu anii 1837—1887, ear deasupra un vultur cu aripile întinse. Totul era opera dlui architect Adrian Diacon.

Luni.

În aceasta zi tot orașul avea un aer serbătoreșc. La 5 oare dimineața oaspeții și orașenii au fost destepțați prin 3 muzice, care cântând, cutreerară stradele orașului.

